

Motion till riksdagen 2012/13:Kr341

av **Mattias Karlsson m.fl. (SD)**

Spel och spelberoende

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett licenssystem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om den illegala spelverksamheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av lotterilagen när det gäller värdeautomater.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av bättre samverkan och tydligare kriterier när det gäller tillståndsgivning och tillsyn av spelmarknaden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydligare krav på spelansvarsåtgärder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att tydliggöra vilken huvudman som bär ansvaret för behandling av spelberoende.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökat stöd till behandlingen av spelberoende.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökad forskning om styrning av spelmarknaden och motverkande av spelberoende.

¹ Yrkandena 6 och 7 hänvisade till SoU.

Fel! Okänt namn på

Spelmarknadens förutsättningar

Spelmarknaden är på många sätt en speciell marknad. Få andra marknader kring en produkt eller en tjänst som på ett så drastiskt sätt kan förändra människors liv till det bättre och till det sämre. På grund av just detta speciella förhållande har samhällets inblandning i marknaden varit exceptionellt stor.

Även om det totala antalet spelare i befolkningen har minskat det senaste decenniet ligger antalet spelmissbrukare kvar på ungefär samma nivå. Bland dem som spelar har alltså andelen problemspelare ökat.

Införande av licenssystem

Spelmarknaden har destruktiva sidor. Inblandningen från det offentliga har varit nödvändig och är det fortfarande. Sverigedemokraternas bedömning är att spelmonopolet så här långt har gjort mer sammantagen nytta än skada. Den tekniska utvecklingen och den växande marknaden för internetbaserat spel har dock öppnat upp marknaden på ett sätt där nuvarande regler om spelmonopol inte längre är hållbara. För varje år som går då utmaningen från den nya tekniken ignoreras minskar den samlade nyttan av dagens regelverk. Att hålla fast vid det gamla systemet trots de totalt förändrade grundförutsättningarna gagnar varken spelmarknad eller brukare.

I december 2008 presenterades Spelutredningens slutbetänkande. Sverigedemokraterna stödjer en ideologisk kompromiss där ett licenssystem införs för den del av spelmarknaden som är mest påverkad av konkurrens från internetaktörer. På så sätt uppnås en uppluckrad men fortsatt reglerad spelmarknad. Detta bör regeringen beakta under beredningen av Spelutredningens förslag.

Utredning om illegal spelverksamhet

Riksrevisionen framhåller i sin rapport om statens roll på spelmarknaden att det finns en betydande illegal Sverigebaserad spelverksamhet. Denna verksamhet sker främst i form av illegalt utplacerade spelautomater samt illegala pokerklubbar, två spelformer som hör till de mest beroendeframkallande, enligt exempelvis Vårdguiden i Stockholms län. Utöver att de i sig är olagliga handlingar är det alltså inte långsökt att dra slutsatsen att en betydande del av spelmissbruk och spelberoende kan härledas till denna illegala marknad. Dessutom, vilket även Riksrevisionen påpekar, är den illegala spelmarknaden en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten.

Sverigedemokraterna oroas liksom Riksrevisionen av att problemen med illegala spel kvarstår trots att regeringen tidigare uttryckt vikten av att komma tillrätta med den illegala spelverksamheten. Vi instämmer i att en djupare analys över denna verksamhet behövs för att nå önskade resultat. En utred-

ning bör således tillsättas i syfte att ta fram konkreta förslag på hur tillsyns-
uppdraget kan effektiviseras, se över involverade myndigheters befogenheter
att motverka illegal spelverksamhet samt undersöka hur bättre samverkan
med rättsväsendet kan ske. Dessutom finns behov av att se över hur den nationella kontrollen kan stärkas mot utländska intressen som saknar svenskt tillstånd.

Översyn av lotterilagen avseende värdeautomater

Spelautomaterna på svenska restauranger, illegala apparater i olika miljöer och spel på "enarmade banditer" på utländska nätsajter sticker ut på spelmarknaden. Flera studier, såväl svenska som internationella, framhåller spelautomaterna som den mest problematiska spelformen. Enligt senare svenska studier är det bara de mer svåråtkomliga internet spelen som är mer problematiska. De svenska studierna visar också att spelautomaterna slår hårdast mot de allra svagaste grupperna i samhället.

Den nuvarande lagstiftningen kräver förutom ett tillstånd från Lotteriinspektionen ett giltigt utskänkningstillstånd gällande den lokal i vilken värdeautomater, spelautomater som ställs ut i vinstsyfte, placeras. Det enda undantaget är bingohallar. Att automatspel obönhörligen kopplas ihop med alkoholkonsumtion på detta vis förstärker sannolikt problemen med spelmissbruk samtidigt som en konkurrensfri marknad skapas för illegal spelverksamhet i övriga lokaler. De illegala värdeautomaterna har också brett ut sig och genererar idag stora pengar till organiserad brottslighet. Detta är ännu ett problem som särskiljer spel- och värdeautomater från andra spelformer.

De legala spelautomaterna innebär en betydande inkomstkälla för Svenska Spel och därmed staten samt för de krogar som har dem utplacerade. Samtidigt är automatspel alltså den spelform som skapar mest problem. Inkomster-na bör därför sättas i relation till att de problem som spelformen orsakar också genererar kostnader för samhället. Oavsett hur nettokalkylen ser ut anser vi en större översyn av automatspelslagen vara befogad. Denna översyn ska inte bara analysera dagsläget utan också förbehållslöst undersöka hur problemen ska kunna åtgärdas. Drastiska åtgärder, inklusive en avveckling av denna spelform, måste övervägas, då automatspel så uppenbart visat sig strida mot de socialpolitiska och spelpolitiska målen.

Sverigedemokraternas uppfattning är att det finns anledning att se över hela spelautomatfrågan i ett brett perspektiv, inklusive frågan om huruvida spelformen ska tillåtas. Samtidigt bör det klarläggas hur samhället effektivare kan bekämpa de illegala automaterna.

Tillståndsgivning och tillsyn av spelmarknaden

I Riksrevisionens rapport om staten på spelmarknaden framhålls att dagens organisation inom spelområdet är för splittrad för att vara effektiv. Flera olika aktörer är utsedda till tillståndsmyndigheter och Riksrevisionens granskning

Fel! Okänt namn på

slår fast att en följd av detta är olika utformning av tillstånd beroende på tillståndsgivande myndighet. Detta i sin tur bromsar en effektiv tillsyn.

Granskningen problematiserar också att de kriterier som används vid bedömning gällande förnyade tillstånd inte är tydligt formulerade. Detta skapar en osäkerhet för den som söker, förnyat eller nytt, tillstånd samtidigt som uppföljning försvåras när tydliga kriterier saknas. Därutöver lyfts problemet med att tillståndsvillkoren formuleras olika för olika aktörer och uppvisar brister i såväl kontinuitet och riskanalys. Följden av detta blir försvårade möjligheter att uppnå mål om en välfungerande, rättvis och ansvarstagande spelmarknad.

Sverigedemokraterna delar Riksrevisionens uppfattning att organisationen för tillståndsgivning och tillsyn behöver bättre samordning för att ge goda förutsättningar att reglera spelmarknaden med skyddshänsyn som främsta syfte.

Åtgärder mot spelmissbruk

Det är Sverigedemokraternas mening att staten bör arbeta aktivt, mer än idag, för att motverka spelandets negativa konsekvenser. Spelmissbruket drabbar inte bara spelarna själva utan också deras anhöriga. Enligt Folkhälsoinstitutets rapport från 2011 beräknas mer än 76 000 barn bo i hushåll där det finns en problemspelare. En låg andel av problemspelarna söker självmant hjälp, och bland dem som vill ha hjälp är det många som upplever att de har svårt att få hjälp. Det är också stora regionala skillnader. På detta område finns fortfarande mycket att göra gällande såväl förebyggande arbete som forskning och behandling.

Tydliga krav på spelansvarsåtgärder

Riksrevisionen riktar i sin rapport skarp kritik mot hur regeringens styrning av Svenska Spel fokuserar på kanalisandet av spelare till bolaget samtidigt som spelansvarsåtgärder trängs undan. Enligt granskningen tar Svenska Spel inte tillräcklig hänsyn till risken för spelberoende. Detta exemplifieras bland annat med att endast en mindre del av produktutbudet omfattas av obligatoriska spelansvarsåtgärder, trots att forskningen visar att obligatoriska åtgärder där spelaren själv sätter sina gränser är mest verkningsfullt. Riksrevisionen lyfter en genomgående brist på såväl konkreta spelansvarsverktyg anpassade efter produktutbudet som ett medvetet spelansvarsperspektiv och -uppdrag inom bolagets utvecklingsarbete och beslutsfattande.

Även Sverigedemokraterna har noterat att satsningarna på styrning av spelare till den egna verksamheten tycks ha högre prioritet än att erbjuda produkter med välfungerande spelansvarsverktyg. Detta är oroande, och det gör dessutom motiven bakom spelmarknadens reglering ohållbara. Partiet förespråkar, vilket nämns ovan, en reglerad spelmarknad baserat på skyddshän-

syn. Detta fordrar visserligen att spelarna håller sig borta från illegal verksamhet, men om den reglerade marknaden inte heller tar ett tydligt spelansvar blir regleringen överksam.

Sverigedemokraterna delar således Riksrevisionens bedömning om att regeringen bör vidta åtgärder för att komplettera lotterilagen med preciserade bestämmelser om spelansvarsåtgärder och marknadsföring som är anpassade till spelens farlighetsgrad.

Tydliggjort huvudmannaskap för behandling av spelberoende

Riksrevisionen har också granskat situationen gällande behandling av spelberoende. Av granskningen framkom att tillgång till behandling skiljer sig mellan olika delar av landet, vilket bland annat beror på att det är oklart vilket ansvar kommuner respektive landstingen har. Enligt Riksrevisionen beror detta på att det inte är klarlagt hur frågan om spelberoende ska definieras i förhållande till socialtjänstlagen respektive hälso- och sjukvårdslagen. Det finns således ett behov av att tydliggöra vilken huvudman som bär ansvaret för behandling av spelberoende.

Utökat stöd till behandling av spelberoende

Utöver behovet av att tydliggöra var huvudansvaret för behandling av spelberoende vilar är det enligt Sverigedemokraterna angeläget att höja ambitionerna gällande nuvarande åtgärder för att motverka spelberoende och spelmissbruk, inte minst då Riksrevisionens granskning slår fast att överdrivet spelande förekommer i alla befolkningsgrupper, och dessutom ökar inom vissa grupper. Därför anser vi att det direkta stödet till åtgärder mot och behandling av spelmissbruk bör öka.

Forskning om spelmarknaden och spelberoende

Slutligen vill vi också lyfta det behov av ytterligare forskning om spelberoende och åtgärder för dess motverkande som presenteras i Riksrevisionens rapport. Det saknas idag evidensbaserad kunskap exempelvis runt spelansvarsverktyg, liksom det saknas vetenskapliga utvärderingar av desamma. Utan erforderlig kunskap om olika verktygs effekter bromsas såväl det direkta motverkandet av spelberoende idag som riktlinjer för framtagandet av nya, vidareutvecklade verktyg.

Vi delar Riksrevisionens bedömning att de ökade kostnader som följer av ökat stöd till och uppdrag om evidensbaserad forskning på området över sikt ger samhällsekonomiska vinster i form av effektivare förebyggande åtgärder.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2012

Mattias Karlsson (SD)

Josef Fransson (SD)

Richard Jomshof (SD)

Margareta Larsson (SD)